

עין טובה ולימוד זכות, שכבה צעירה,
שיעור 6 – קשה כשאול קנאה
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

6. קשה כשאול קנאה

מתבוננים ובונים

שכבה צעירה

הרציונאל

אחד הדברים הגורמים לאדם לא להיות מרוצה מחייו הוא רגש הקנאה. רגש הקנאה יכול להתעורר בשל יתרון שיש לאדם אחד על אחר. קנאה מתקיימת בעקבות הרצון להיות במצבו של אדם אחר. היא מתבססת על יתרון חומרי, גופני, שכלי, נפשי או רוחני, שאדם מוצא בזולתו. ברגש הקנאה יש תחושת מועקה ותסכול של האדם, ובמקרים קיצוניים יכול לבוא לידי ביטוי אף בהבעות הפנים. הקנאה יכולה להוביל את האדם לפגיעה במושא קנאתו (דוגמאות לכך אפשר לראות מסיפורי התנ"ך - קין והבל, יעקב ועשיו, אחי יוסף, קרח ועדתו, קנאת שאול בדוד ועוד). המשנה במסכת אבות (ד', כ"א) אומרת: "הקנאה והתאווה והקבוד מוציאים את האדם מן העולם". האדם המקנא יוצא מ"עולמו", ממציאות חייו, ונושא עיניו ל"עולמו" של חברו. בכך הוא פוגע בעצמו, בהתפתחותו ובשמחת חייו ובעצם מוציא עצמו מן העולם כפשוטו. המרפא לקנאה היא האמונה שבכל אדם יש נקודה טובה שאין בחברו. אין לנו צורך וגם לא יכולת להיות משהו אחר. חיפוש והתמקדות בטוב שבי מובילים להתבוננות בטוב שבאחר. עין טובה היא ההיפך מן הקנאה.

המטרות

- התלמידים יפתחו מודעות לרגש הקנאה.
- התלמידים ירכשו כלים להתמודדות עם רגש הקנאה.
- התלמידים ילמדו כי התבוננות בעין טובה היא היפך הקנאה.

מבנה השיעור

- פתיחה: מדוע רע לי? (מליאה)
- שלב א': קשה כשאול קנאה... (מליאה + עבודה בקבוצות)
- שלב ב': רונית למדה ש... (מליאה)
- סיכום: אני רואה בעין טובה את עצמי ואת חבריי (עבודה אישית + עבודה בזוגות)

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם כרטיסי חידות (נספח 1) כמספר הקבוצות.
- יש לצלם איורים (נספח 1) כמספר הקבוצות.
- יש לצלם כרטיסי מידע (נספח ב1).
- יש לצלם כרטיסי "עין טובה" (נספח 2) כמספר תלמידי הכיתה, ולכתוב על כל אחד מהכרטיסים שם של אחד מתלמידי הכיתה.

שנה ג' אהבה,
ענוה ושליחות בשילוב שיתוף והשתתפות ומעורבות חברתית

עין טובה ולימוד זכות, שכבה צעירה,
שיעור 6 – קשה כשאול קנאה
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

מהלך השיעור

פתיחה : מדוע רע לי? (מליאה)

- נספר את הסיפור הבא :

מדוע כל כך רע לי?

רונית היא תלמידת כיתה ג' בבית ספר "אמונה".
ברצוני לספר לכם על רונית :
רונית היא תלמידה נבונה, ציוניה טובים מאוד, המורות מעריכות אותה ומחשיבות את דעתה, יש לה המון חברות, היא מוכשרת בציור ומנגנת על פסנתר. יום אחד הגיעה לכיתה של רונית תלמידה חדשה מעיר אחרת. לתלמידה החדשה קראו אורטל.
אורטל הייתה ילדה גבוהה בעלת עיניים גדולות וכחולות. היא השתלבה היטב בכיתה החדשה וכבר בשבוע הראשון אף אחת בכיתה לא זכרה שאורטל בעצם תלמידה חדשה.
ברצוני לספר לכם על אורטל :
אורטל תלמידה נבונה מאוד וציוניה מעולים, המורות מעריכות אותה, מחשיבות את דעתה ומתפעלות מתשובותיה. עד מהרה היו לה המון חברות והיא הייתה אהובה ומקובלת. אורטל מוכשרת בשירה ובדרמה, היא יודעת להציג ולחקות קולות של אנשים אחרים וגם של חיות, היא משרה סביבה אווירה מצחיקה ומבדחת.
בהתחלה שמחה רונית בילדה החדשה והתייחסה אליה יפה, אבל ככל שעברו הימים הרגישה רונית שמשוהו לא ברור מציק לה. היא הייתה חסרת מנוחה ונרגנת, כשהמורה החמיאה לאורטל הרגישה רונית שחם לה ומשוהו חונק לה בגרון. בהפסקה כשהייתה אורטל במרכז הכיתה וסביבה חברות רבות צוחקות ועליזות, הייתה רונית מרגישה עצב. היא השתדלה להתרחק מאורטל ומההמולה סביבה והרגישה מעט יותר טוב.
בלילה קשה היה לרונית להירדם. היא חשבה : מה קורה לי? אורטל לא פגעה בי ולא עשתה לי כל רע. **מדוע כל כך רע לי מאז שהיא באה לכיתה???**

- נשאל : מדוע לדעתכם רונית מרגישה רע? איך קוראים לרגש הזה? האם קרה לכם פעם שהרגשתם הרגשה דומה? אילו מחשבות עברו לכם בראש? כיצד התנהגתם בעקבות מה שהרגשתם? האם התגברתם? מה עזר לכם להתגבר?
- נאזין לתשובות.

שלב א' : קשה כשאול קנאה (מליאה + קבוצות)

- נאמר שרגש הקנאה הוא רגש טבעי שקיים בכל אדם אבל הוא רגש לא טוב. הוא מעציב ומזיק בעיקר לאדם שמקנא. סיפורי התנ"ך מספרים לנו על אנשים שקינאו ובעקבות הקנאה עשו מעשים רעים.
- נתחלק לחמש קבוצות. לכל קבוצה נחלק כתבי חידה (נספח 1).
- נבקש לגלות בכל כתב חידה : מי קינא במי ומדוע, ולאיזה מעשה רע הובילה הקנאה.
- נחלק לכל קבוצה מאגר תמונות (המשך נספח 1) ונבקש להתאים כל תמונה למקרה.

שנה ג' אהבה,
ענוה ושליחות בשילוב שיתוף והשתתפות ומעורבות חברתית

עין טובה ולימוד זכות, שכבה צעירה, שיעור 6 – קשה כשאול קנאה מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

- נעבור בסבב קצר על התשובות. הצעה: נחלק לכל קבוצה כרטיס מידע (נספח 1ב') ונציג הקבוצה יקרא בפני הכיתה את תוכנו. אפשרות נוספת: המורה יסביר או יקרא את תוכן הכרטיס.
- נסביר שרגש הקנאה הוא כל כך חזק עד שהוא גורם לאדם להפסיק לחשוב בהיגיון (אפשר להסביר את אמרת חז"ל "הקנאה מוציאה את האדם מהעולם", כלומר האדם לא חושב בהיגיון ופוגע בעצמו ובסביבתו. שלמה המלך מסביר ב"שיר השירים" שהקנאה קשה כשאול - מוות). מקרים אלו מלמדים עד כמה הקנאה הורסת ופוגעת.

שלב ב': רונית למדה ש... (מליאה)

- נמשיך בסיפור:

יום אחד נכנסה המנהלת של בית ספר "אמונה" לכיתה ג' בנות והודיעה בחגיגות: "בעוד שבועיים תצאנה לשמח את הקשישים בבית האבות בעיר. אתן תשירו ותציגו וגם תביאו להם שי מיוחד מעשה ידיכן".

הבנות התרגשו ושמחו מאוד. המורה כתבה על הלוח: מציגות/ זמרות/ נגניות/ ציירות ואמניות.

"אורטל שחקנית ראשית" התפרצה חדווה, "וגם זמרת ראשית", הוסיפה חנה.

"כן, כן, המורה, תבחרי באורטל", צעקו עוד בנות מפינות הכיתה, "בזכות אורטל תהיה לנו הצלחה גדולה".

המורה כתבה את אורטל בראש רשימת השחקניות והזמרות. רונית התכווצה בפינה והרגישה שגוש סמיך מציף אותה וחונק את גרונה.

אחר כך אמרה המורה: "להכנת השי אנחנו זקוקים למישהי בעלת ידי זהב, מישהי שיודעת לצייר יפה ולצבוע בצורה אמנותית".

גם הפעם התפרצה חדווה: "רונית האמנית", וחנה הוסיפה "וגם הנגנית".

"כן, כן, המורה, תבחרי ברונית", צעקו עוד בנות מפינות הכיתה, "בזכות ידי הזהב של רונית יהיה לנו שי נפלא לשמח בו את הקשישים". המורה כתבה את רונית בראש רשימת הציירות והאמניות.

רונית הרימה את ראשה וחשה כי האוויר חוזר אל ראותיה, היא נשמה נשימה עמוקה, ההרגשה הרעה נעלמה ואת מקומה תפס רגש נעים של הבנה ושמחה. **רונית למדה ש...**

- נכתוב על הלוח "רונית למדה ש...", ונבקש להשלים את המשפט.
 - נסכם ונאמר:
- 0 כאשר אנו מגלים במה אנחנו מיוחדים אנחנו שמחים במה שיש לנו, אנחנו מתקדמים עם מה שטוב בנו ובזכות זה אנחנו לא מקנאים.
- 0 בכל עת שמתעורר בלבנו רגש של קנאה ננסה להתבונן בתוכנו ולגלות במה אנחנו טובים. אפשר גם לשאול הורים או חברים קרובים, הם בטח יגלו לנו דברים שלא ידענו עליהם.

שנה ג' אהבה,
ענוה ושליחות בשילוב שיתוף והשתתפות ומעורבות חברתית

עין טובה ולימוד זכות, שכבה צעירה,
שיעור 6 – קשה כשאול קנאה
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

0 אחרי שנדע למצוא את הטוב שבתוכנו נוכל בקלות להסתכל בעין טובה על הטוב שיש
בחבר ולשמוח בשבילו.

0 נזכור תמיד: אין אדם שאין בו משהו טוב ומיוחד, צריך רק לחפש.

סיכום: אני רואה בעין טובה את עצמי ואת חבריי

- נערוך עם התלמידים רשימה: במה אני טוב.
לדוגמה:
 1. אני טוב בחשבון / אני טוב בשינון מהחומש.
 2. יש לי לב טוב, אני אוהב לעזור.
 3. אני חזק וטוב בלעשות עבודות קשות.
 4. אני טוב בציור / באמנות / בנגינה.
 5. אני טוב בלבדח אנשים.
 6. אני טוב בכתיבת שירים בחרוזים.
- נחלק לכל תלמיד כרטיס "עין טובה" (נספח 2).
- נבקש מכל תלמיד לכתוב במה הוא טוב, בלי לציין את שמו.
- נבקש מכל תלמיד לכתוב במה טוב החבר ששמו מופיע על גבי הכרטיס.
- נתלה את הפתקים על הלוח ונאתגר את התלמידים למצוא מי כתב עליי במה אני טוב.

שנה ג' אהבה,
ענוה ושליחות בשילוב שיתוף והשתתפות ומעורבות חברתית

שְׁנֵי אֲחִים בְּכָל הָעוֹלָם יְחִידִים,
הָאֶחָד עוֹבֵד אֲדָמָה וְהַשֵּׁנִי רוֹעֵה כְּבָשִׂים.
כָּעַס הָאֶחָד עַל שְׁאֵת מִנְחָתוֹ לֹא קָבַל ה',
וּבְאָחִיו הִצְעִיר חֶשֶׁב לְהִתְנַקֵּם.

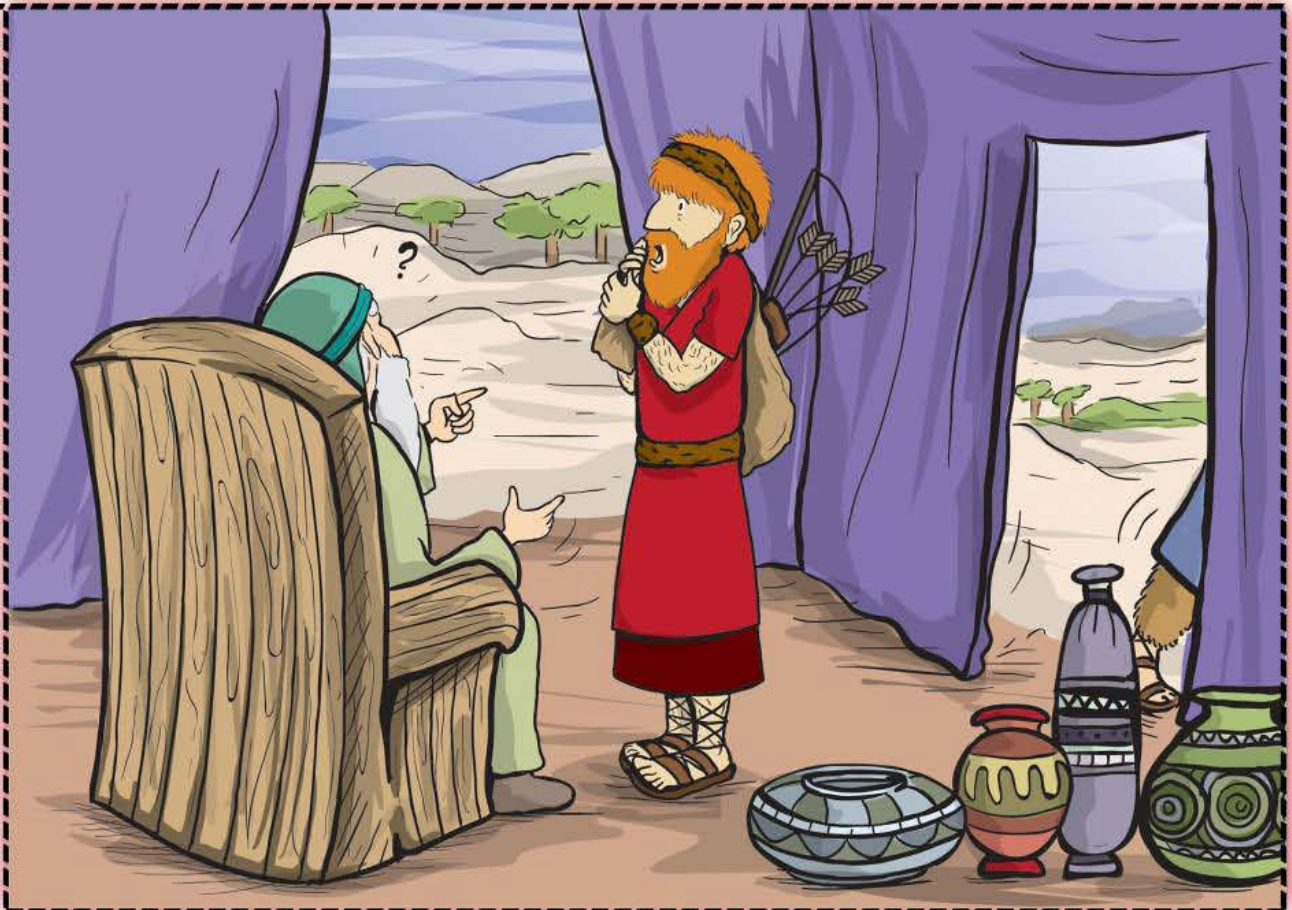
אֲנִי הָאִחַ הַבְּכוֹר בְּמִשְׁפָּחָה,
לִי מְגִיעָה כָּל הַבְּרָכָה,
אֲךְ אָבִי אֶת בְּרַכַּת אֲבִרָהִם נָתַן לְאָחִי,
אֲנִי זוֹעֵם וְכוֹעֵס: מָה יִהְיֶה אֵתִי?

נספח 1: כתבי חידה - המשך

את אחינו אבא מעדיף,
מתנות עליו הוא מרעיף,
כתנת פסים הלבישו כמו הנסיכים,
ואנחנו מאד כועסים.

אני עשיר וגם חכם,
אבל כועס על בן עמרם,
כי את התפקידים החשובים, כהן, לוי ומלך גם,
חלק לעצמו ולאחיו.
ולי זה ממש מכאיב.

הייתי מלך חשוב ורם.
המלך הראשון בעם,
אך המלוכה נתנה לנער בן ישי,
אני לא יכול יותר לסבל, ודי!

נספח 1 ב: כרטיסי מידע

1. בַּסֵּפֶר בְּרֵאשִׁית מְסַפֵּר שְׁמִין הָיָה עוֹבֵד אֲדָמָה וְהָבֵל הָיָה רוֹעֵה צֹאן. יוֹם אֶחָד הָבִיא קַיִן מִנְחָה לָהּ מִפְּרֵי הָאֲדָמָה, וְהָבֵל הָבִיא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ. ה' קִבֵּל אֶת מִנְחַת הָבֵל, וְאֶת מִנְחַת קַיִן לֹא קִבֵּל. קַיִן הִתְמַלֵּא קִנְאָה וְכַעַס, וּבִזְמַן שֶׁהָיָה לְבָדֵם בַּשָּׂדֶה קָם וְהָרַג אֶת הָבֵל אָחִיו.

2. בַּסֵּפֶר בְּרֵאשִׁית מְסַפֵּר שִׁינְצִיחֶק קָרָא לַעֲשׂוֹ בְּנוֹ וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְהַכִּין לוֹ מִטְעָמִים כְּדִי לְבָרְכוֹ. רִבְקָה קִבְּלָה נְבוֹאָה מֵה' עוֹד בִּזְמַן שֶׁהָיְתָה הָרָה, שֶׁדוֹקָא הַצֵּעִיר מִיַּין בְּנִיָּה יִמְשִׁיךְ אֶת הַמִּשְׁפָּחָה וְהוּא צָרִיךְ לְקַבֵּל אֶת הַבְּרָכָה ("וְרַב יַעֲבֹד צֵעִיר"). הִיא גַם יָדְעָה שֶׁהַדָּרָךְ לְקַבֵּל אֶת הַבְּרָכָה יְהִיָּה בְּמֵאֲבָק ("וְלֹא מִלֹּאִם יֵאמָר"), וְלָכֵן בִּקְשָׁה מִיַּעֲקֹב לְלַבֵּשׁ אֶת בְּגָדֵי עֵשָׂו וּלְקַבֵּל אֶת בְּרַכַּת עֵשָׂו. כְּשֶׁשָּׁמַע עֵשָׂו שֶׁאָבִיו בִּירַךְ אֶת יַעֲקֹב, קִנָּא בּוֹ, כַּעַס מְאֹד, וּבִקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת יַעֲקֹב. יַעֲקֹב בָּרַח לַחֲרוֹן מַפְּנֵי עֵשָׂו אָחִיו.

3. בַּסֵּפֶר בְּרֵאשִׁית מְסַפֵּר שִׁיַּעֲקֹב אָהַב אֶת יוֹסֵף, בְּנֵהוּ שֶׁל רָחֵל אִשְׁתּוֹ הָאֲהוּבָה. הוּא הִחֲשִׁיב אוֹתוֹ מְאֹד וְעָשָׂה לוֹ כְּתִנֶּת פָּסִים. יַעֲקֹב יָדַע שִׁיּוֹסֵף יְהִיָּה מֶלֶךְ חָשׁוֹב כִּיּוֹן שִׁיּוֹסֵף חָלַם חֲלוֹמוֹת שְׁמִסְמָלִים שֶׁהוּא יְהִיָּה מֶלֶךְ (שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ וְאֶחָד עֶשֶׂר הַכּוֹכָבִים הַמִּשְׁתַּחֲוִּיִּים לוֹ). הָאֲחִים דּוֹקָא חָשְׁבוּ שִׁיּוֹסֵף לֹא רָאִי לָכֵךְ וְהוּא סִתֵּם מִתְגָּאָה. הֵם קִנְאוּ בּוֹ מְאֹד וְסִפְרוּ לְאָבִיהֶם דְּבָרִים רָעִים עַל יוֹסֵף. מְרַב קִנְאָה וְכַעַס הִחְלִיטוּ לַהֲרֹג אוֹתוֹ, יְהוּדָה שִׁכְנַע אֶת שְׂאֵר הָאֲחִים לֹא לַהֲרֹג אוֹתוֹ אֲלָא לְמַכֵּר אוֹתוֹ לַעֲבֹד.

4. בַּסֵּפֶר בַּמִּדְבָּר מְסַפֵּר שֶׁקִּרַח הָיָה מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוֹ וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן. גַּם הוּא הָיָה לוֹי וְהָיָה לוֹ תַּפְקִיד בַּמִּשְׁכָּן אֲבָל קִרַח לֹא הִסְתַּפֵּק בַּזֶּה, הוּא קָנָא בַּתַּפְקִידִים הַחֲשׂוּבִים שֶׁל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. הוּא שָׁכַנַע אֶת הָעָם שֶׁכָּלֵם קְדוּשִׁים וּמִתְאַיִמִים לְכָל הַתַּפְקִידִים וְהַמְרִיד אֶת הָעָם נֶגֶד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. ה' הֶעֱנִישׁ אֶת קִרַח וַעֲדָתוֹ (הָאֲנָשִׁים שֶׁהִתְחַבְּרוּ אֵלָיו) בְּכָךְ שֶׁהִאֲדָמָה פָּצְתָה אֶת פִּיהָ וְהֵם נִבְלְעוּ בַּאֲדָמָה עִם כָּל רְכוּשָׁם.

5. בַּסֵּפֶר שְׁמוּאֵל מְסַפֵּר שֶׁהַמֶּלֶךְ שָׁאוּל מָלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל אֶךְ חָטָא בְּכָךְ שֶׁלֹא שָׁמַע בְּקוֹל ה'. ה' צָוָה לְהַכְרִית אֶת עַמְלֶק וּלְהַחֲרִים (לְהָרֵג) אֶת כָּל הַצֹּאן. שָׁאוּל רָחַם עַל אֶגֶג מֶלֶךְ עַמְלֶק וְעַל הַצֹּאן הָרַב. כֹּאשֶׁר הוֹכִיחַ אוֹתוֹ שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, שָׁאוּל לֹא הוֹדָה בְּחָטְאוֹ וְהִצְדִּיק אֶת עַצְמוֹ. ה' הֶעֱנִישׁ אוֹתוֹ וּלְקַח מִמֶּנּוּ אֶת הַמְּלוּכָה. הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁשָׁאוּל קָנָא בְּדוֹד הָיָה אַחֲרֵי שֶׁדוֹד נִצַּח אֶת גִּלְיָת, דּוֹד קִיֵּל כְּבוֹד רַב וְהַנָּשִׁים שָׁרוּ: "הִכָּה שָׁאוּל בְּאַלְפֵי וְדוֹד בְּרַבּוּתוֹ". שָׁאוּל קָנָא וְכָעַס: "לִי נִתְּנוּ רַק אֲלָפִים וְלְדוֹד רַבּוּת?", שָׁאוּל הִבִּין כִּי דוֹד קִיֵּל אֶת הַמְּלוּכָה בְּמִקוֹמוֹ, הוּא קָנָא בּוֹ וּבִקֵּשׁ לְהָרְגוֹ.

